

Brusel 13. října 2021
(OR. en)

12682/21

ENER 417
ENV 738
COMPET 695
TRANS 588
CONSOM 215
IND 273
ECOFIN 968

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	13. října 2021
Příjemce:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generální tajemník Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2021) 660 final
Předmět:	SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Řešení nárůstu cen energie: soubor opatření a podpor

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2021) 660 final.

Příloha: COM(2021) 660 final

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 13.10.2021
COM(2021) 660 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ,
EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU
REGIONŮ**

Řešení nárůstu cen energie: soubor opatření a podpor

1. Úvod

Evropská unie se stejně jako mnoho jiných regionů světa v současné době potýká s prudkým nárůstem cen energií. Je to velký problém pro občany, podniky, evropské orgány i vlády v celé EU.

Ceny stoupají hlavně proto, že se v souvislosti s oživením hospodářství zvýšila celosvětová poptávka po energii obecně a po plynu zvlášť. I když ceny energií kolísaly i v minulosti, v současné době je EU v situaci, kdy se začíná zotavovat z krize způsobené onemocněním COVID-19. Perspektiva vyšších účtů za energii přichází právě v době, kdy je mnoho evropských domácností a podniků oslabeno ztrátami příjmů, k nimž došlo v důsledku pandemie. To může mít dopad na oživení a jeho spravedlnost a inkluzivnost. Hrozí také, že dojde k oslabení podpory transformace energetiky a důvěry v ní, přestože transformace je nutná nejen k odvrácení katastrofální změny klimatu, ale také ke snížení zranitelnosti EU vůči kolísání cen fosilních paliv.

Evropská komise chce prioritně pomáhat řešit nežádoucí dopad na domácnosti a podniky. V návaznosti na názory vyjádřené členskými státy a Evropským parlamentem vypracovala toto sdělení s cílem přijmout a podpořit vhodná opatření ke zmírnění dopadu dočasných zvýšení cen energie.

Politický rámec EU již členským státům umožňuje okamžitě přijmout řadu cílených opatření na ochranu zranitelných spotřebitelů a zmírnění dopadů na průmysl. Většina členských států již taková opatření k řešení současné situace oznámila. Zde navržený soubor opatření umožňuje přistoupit k ochraně nejohroženějších osob koordinovaným způsobem. Soubor je pečlivě nastaven, aby přispěl k řešení negativních dopadů náhlých zvýšení cen a zajištění cenové dostupnosti, aniž by vedl k roztržení jednotného evropského trhu s energií nebo k ohrožení investic do odvětví energetiky a ekologické transformace.

Přestože dodávky energie nejsou bezprostředně ohroženy a trhy v současné době očekávají, že se velkoobchodní ceny plynu do dubna 2022 stabilizují na nižší úrovni, je před zimní sezónou nutné pečlivě sledovat stav zásob plynu a řádné fungování trhu s plynem. Toto sdělení se týká okamžitých opatření, ale podává také přehled o koordinovaných opatřeních, která Komise hodlá přijmout ve střednědobém horizontu, aby zajistila lepší připravenost na kolísání cen plynu a zároveň snížila závislost EU na fosilních palivech.

2. Ceny energií

V důsledku levnějších paliv, utlumené poptávky a rychle rostoucí výroby energie z obnovitelných zdrojů se velkoobchodní ceny energie v roce 2019 prudce snížily a v roce 2020 byly ceny elektřiny často záporné. Tento pokles se v průběhu letošního roku náhle zvrátil.

Velkoobchodní ceny elektřiny se meziročně zvýšily o 200 %¹. Toto zvýšení se promítlo i do maloobchodních cen, ale v mnohem menším rozsahu (+9 %, průměr EU do srpna 2021²).

2.1. Co způsobuje současný nárůst cen?

Současné zvýšení cen elektřiny je způsobeno především celosvětovou poptávkou po plynu, která strmě roste souběžně s hospodářským oživením. Rostoucí poptávka nebyla vyrovnána zvýšením nabídky, takže se její účinky projeví nejen v EU, ale i v jiných regionech světa. Kromě toho z Ruska přichází nižší objemy plynu, než se očekávalo, což spolu s přibližující se topnou sezónou zvyšuje napětí na trhu. Společnost Gazprom sice plní své dlouhodobé smlouvy s evropskými protějšky, ale nenabízí téměř žádnou dodatečnou kapacitu ke zmírnění tlaku na trhu EU s plynem. Dodávky plynu jsou omezeny i kvůli tomu, že během pandemie byla odložena údržba infrastruktury.

Vzhledem k tomu, že ceny zemního plynu mají ve velké části EU rozhodující vliv na ceny elektřiny, lze současný nárůst cen elektřiny přičíst této skutečnosti. Ceny elektřiny se navíc zvýšily také v důsledku **sezónních povětrnostních podmínek** (v létě málo srážek a větru), kvůli nimž se v Evropě vyrobilo méně energie z obnovitelných zdrojů.

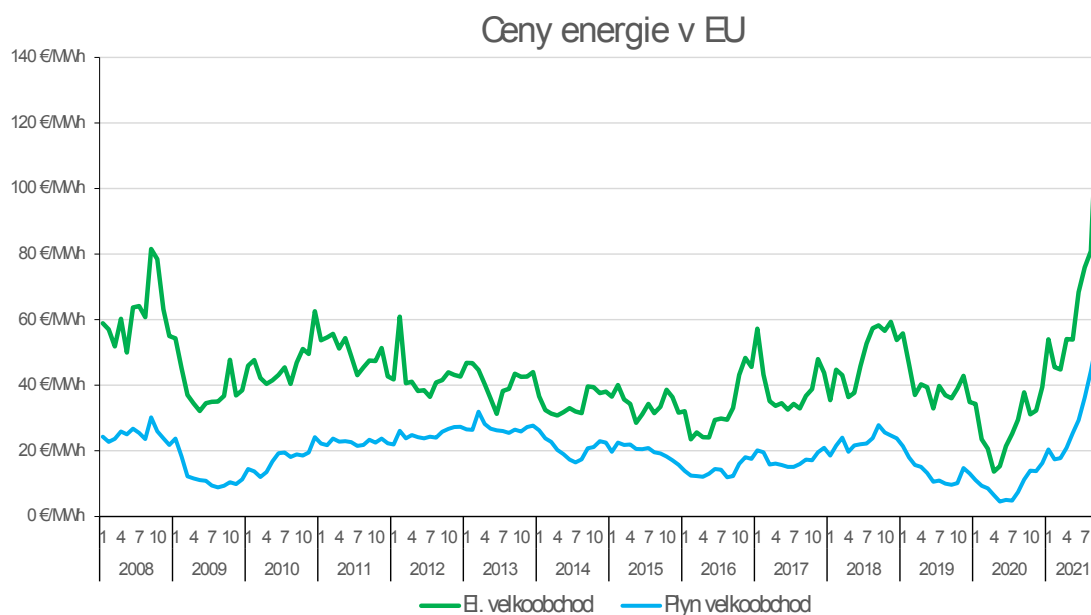
V roce 2021 rovněž prudce stoupla evropská cena uhlíku, i když mnohem méně než cena plynu. Dopad zvýšení cen plynu na cenu elektřiny je devětkrát vyšší než dopad zvýšení ceny uhlíku³. Cena uhlíku se letos zvýšila zhruba o 30 EUR na tunu CO₂, takže se v současné době blíží 60 EUR za tunu CO₂. Cena vzrostla kvůli vyšší poptávce po povolenkách mimo jiné v důsledku zvýšení hospodářské aktivity po pandemii COVID-19 a kvůli očekáváním spojeným s ambicemi v oblasti klimatu do roku 2030. Vysoké ceny plynu samy o sobě přispívají k rostoucí ceně uhlíku, neboť vedou k většímu využívání uhlí pro výrobu energie a následně k vyšší poptávce po emisních povolenkách. Systém ETS obsahuje ochranné mechanismy pro řešení situací, v nichž dochází k nadměrnému kolísání cen. Komise bude vývoj cen uhlíku i nadále sledovat, přestože podmínky pro aktivaci ochranných mechanismů nejsou v současné době splněny⁴. Je důležité poznamenat, že cena uhlíku ze systému ETS představuje základní pobídku k přechodu na levnější energii z obnovitelných zdrojů, energeticky účinnější a výkonnější budovy a na nízkouhlíkové zdroje energie, což v dlouhodobém horizontu přispívá k nižším velkoobchodním cenám a snižuje zranitelnost vůči celosvětovým otřesům, jako je ten současný.

¹ Ve srovnání s průměrnou cenou v roce 2019 se ceny na začátku října 2021 zvýšily o 166 % u referenčních hodnot EP5 (DE, ES, FR, NL) a Nordpool (NO, DK, FI, SE, EE, LT, LV).

² VaasaETT (<https://www.vaasaett.com/>)

³ Od ledna 2021 do září 2021 se cena v systému ETS zvýšila přibližně o 30 EUR/t CO₂, což vede ke zvýšení nákladů na elektřinu vyrobenou z plynu přibližně o 10 EUR/MWh (za předpokladu 50% účinnosti) a přibližně o 25 EUR/MWh u elektřiny vyrobené z uhlí (za předpokladu 40% účinnosti). To je jasně vyváženo pozorovaným zvýšením ceny plynu ve výši přibližně 45 EUR/MWh za stejné období, které vede k dodatečným nákladům na výrobu elektřiny ve výši přibližně 90 EUR/MWh.

⁴ Článek 29a směrnice o ETS stanoví, že pokud cena povolenek po dobu delší než šest po sobě jdoucích měsíců přesahuje trojnásobek jejich průměrné ceny na evropském trhu s uhlíkem za poslední dva roky, svolá Komise bezodkladně schůzi výboru, na níž s členskými státy projedná možná opatření.

Zemní plyn stále hraje významnou úlohu ve skladbě zdrojů energie v EU. V současné době představuje přibližně čtvrtinu celkové spotřeby energie v EU. V současné době se přibližně 26 % zemního plynu spotřebovává v odvětví výroby elektrické energie (včetně zařízení na kombinovanou výrobu tepla a elektřiny) a přibližně 23 % v průmyslu. Zbytek využívají povětšinou domácnosti a sektor služeb, zejména pro vytápění a chlazení⁵. Ačkoli jsme v posledních letech byli svědky přechodu na plyn a obnovitelné zdroje energie, přičemž podíl jaderné energie zůstával přibližně na úrovni 25 % skladby zdrojů energie, v některých členských státech se kvůli rostoucím cenám plynu tento trend přinejmenším dočasně zvrátil a začalo se opět více využívat uhlí, přestože produkuje vyšší intenzitu CO₂ na MWh.

V roce 2019 činila míra závislosti EU na dovozu energie 61 % (56 % v roce 2000). Vysoká závislost na dovozu⁶ vystavuje hospodářství EU a klíčová odvětví problémům souvisejícím s velkými výkyvy cen fosilních paliv obchodovaných na světových trzích. Ceny plynu rostou na celém světě, ale výrazněji na regionálních trzích čistých dovozců, jako je Asie a EU. V roce 2021 se ceny v EU ztrojnásobily a v Asii se více než zdvojnásobily, zatímco v USA se jen zdvojnásobily.

2.2. Dopad vysokých cen energie

Současné vysoké ceny plynu a elektřiny mají negativní dopady ve většině členských států, i když v různé míře a v různých momentech. Vazba mezi velkoobchodními a maloobchodními

⁵ Zemní plyn může být do EU dovážěn buď potrubím vedoucím od jeho zdroje, nebo může být přepravován ve formě zkapalněného zemního plynu (LNG). Plyn musí být skladován, aby bylo možné vyrovnávat výkyvy denní a sezónní poptávky. Účelem skladování je také zajistit dodávky plynu v případě narušení dodávek nebo zvláště vysoké poptávky. Hlavní výhodou skladovaného plynu je to, že je k dispozici v blízkosti spotřebitelů a může být dodán neprodleně.

⁶ Ropa (97 %), uhlí (44 %) a plyn (90 %).

cenami se v jednotlivých členských státech liší a závisí na regulaci a struktuře maloobchodních cen a skladbě zdrojů energie. Velkoobchodní prvek obvykle tvoří pouze

Změny cen plynu a elektřiny od roku 2019 do roku 2021														
	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV
Velkoobchodní ceny plynu ¹	592 %	159 %	565 %	554 %	559 %	264 %	100 %	11 %	370 %	562 %	nep.	406 %	nep.	271 %
Maloobchodní ceny plynu ²	38 %	23 %	7 %	51 %	5 %	-12 %	0 %	28 %	4 %	25 %	5 %	14 %	nep.	25 %
Velkoobchodní ceny elektřiny ³	306 %	122 %	227 %	245 %	259 %	151 %	343 %	121 %	271 %	281 %	153 %	210 %	nep.	153 %
Maloobchodní ceny plynu ²	21 %	8 %	15 %	16 %	5 %	23 %	14 %	19 %	-8 %	5 %	3 %	-2 %	-2 %	4 %
	LT	LU ⁴	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	EU ⁵
Velkoobchodní ceny plynu ¹	283 %	572 %	410 %	nep.	572 %	462 %	504 %	0 %	-41 %	52 %	37 %	289 %	7 %	429 %

třetinu konečné ceny, zbytek tvoří náklady na přenos a distribuci a daně a poplatky. Maloobchodní ceny byly ovlivněny nejvíce tam, kde plyn hraje ve skladbě zdrojů energie větší roli, a zvýšení cen se dříve projevilo tam, kde jsou smlouvy o maloobchodních cenách úžeji napojeny na velkoobchodní ceny. Je pravděpodobné, že v členských státech, kde jsou běžnější dlouhodobé smlouvy, se budou ceny pomalu a postupně zvyšovat v nadcházejících týdnech a měsících.

Maloobchodní ceny plynu²	8 %	17 %	-6 %	nep.	29 %	19 %	-2 %	-4 %	103 %	-1 %	-8 %	nep.	6 %	14 %
Velkoobchodní ceny elektřiny³	154 %	259 %	143 %	171 %	273 %	258 %	83 %	271 %	121 %	151 %	206 %	83 %	135 %	230 %
Maloobchodní ceny plynu²	17 %	7 %	-5 %	0 %	-20 %	14 %	3 %	-4 %	48 %	5 %	9 %	5 %	17 %	7 %

¹ **Zdroj:** Údaje z uzlů a od Eurostatu (poslední dostupné údaje). Poslední dostupné údaje pocházejí v případě států s fungujícím uzlem ze září 2021 BE, BG, CZ, DK, DE, EE, ES, FR, IT, LV, LT, HU, NL, AT, PL, FI).

U ostatních členských států údaje pocházejí z června 2021 (Eurostat), s výjimkou SE (květen 2021).

² **Zdroj:** VAASATT (září 2021).

³ **Zdroj:** ENTSO-E a další zdroje (září 2021).

⁴ Lucemburské velkoobchodní údaje vycházejí z údajů Německa o elektřině a z údajů Nizozemska o zemním plynu.

⁵ Pro odhad referenčních hodnot EU byly na základě dostupnosti údajů použity různé zástupné ukazatele.

I když současné strmé nárůsty cen mají dopad na každého, nejvíce dopadají na domácnosti, které již trpí energetickou chudobu, a na domácnosti s nízkými a nižšími středními příjmy, protože takové domácnosti již na energii vynakládají výrazně vyšší podíl svých příjmů⁷. Komise energetickou chudobu pozorně sleduje. Z nejnovějších dostupných údajů vyplývá, že v roce 2019 nebylo schopno dostatečně vytápět své domovy asi 7 % obyvatel EU-27, tj. 31 milionů lidí, situace se přitom výrazně liší mezi jednotlivými příjmovými skupinami i členskými státy. Kromě toho žilo v uvedeném roce 6 % obyvatel EU v domácnostech s nedoplatky na účtech za služby.

Sociální a distribuční účinky závisejí na stávajících smlouvách a na regulačních rámcích, např. na ochranných opatřeních chránících především zranitelné spotřebitele a spotřebitele trpící energetickou chudobou. Mezi tato ochranná opatření mohou patřit opatření sociální a veřejné politiky, včetně sociálních tarifů, a další opatření, která jsou v souladu s vnitřním trhem EU s energií, především se směrnicí o elektřině⁸, směrnicí o plynu⁹ a pokyny Komise¹⁰.

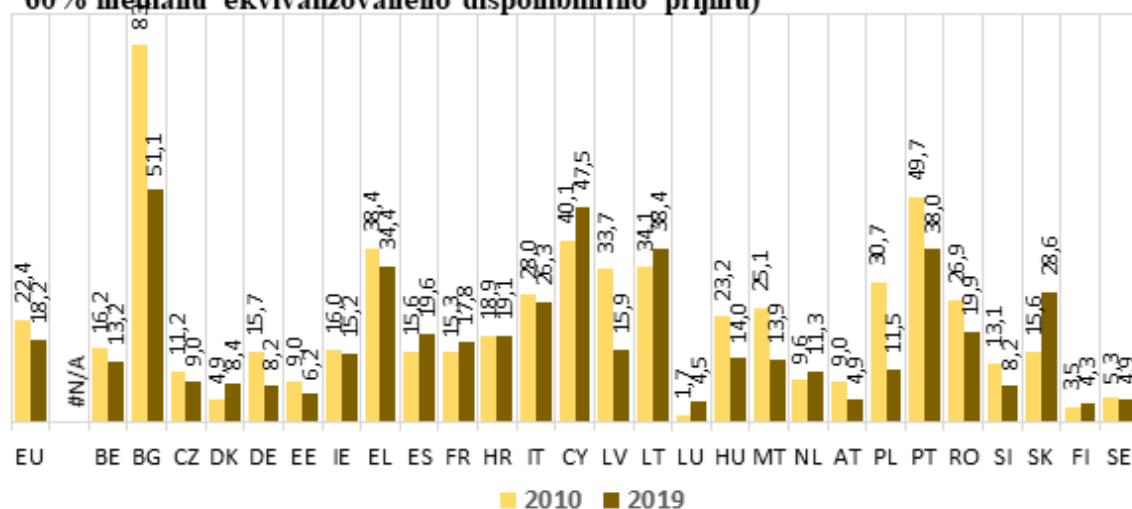
⁷ Během pandemie COVID-19 v roce 2020 zaznamenalo meziroční nárůst míry energetické chudoby 8 členských států (z 21 států, pro něž je tento údaj k dispozici), ke snížení došlo ve 13 členských státech, mezi něž patřilo i pět členských států, v nichž byla tato míra v roce 2019 vyšší než 15 % (Bulharsko, Řecko, Kypr, Litva a Portugalsko).

⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/944 ze dne 5. června 2019 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o změně směrnice 2012/27/EU

⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES

¹⁰ Viz doporučení Komise (EU) 2020/1563 ze dne 14. října 2020 týkající se energetické chudoby

Podíl populace, která si nemůže přiměřeně vytápět domácnost (% populace pod 60% mediánu ekvivalizovaného disponibilního příjmu)

Source: Eurostat database

Rostoucí ceny plynu a elektřiny mohou mít rovněž velký dopad na průmysl a malé a střední podniky. Dopad vysokých cen energie není rovnoměrně rozložen mezi odvětví, zatímco v průmyslových odvětvích prudký nárůst cen brzdí výrobu, v odvětví služeb nemá tak výrazný dopad. Současná situace vyostřuje problémy s likviditou, s nimiž se některé podniky, zejména malé a střední, potýkají v důsledku pandemie COVID-19, dopady jsou opět v různých odvětvích různé.

Vysoké ceny energie ovlivňují globální a evropské dodavatelské řetězce, což má dopad na výrobu, zaměstnanost a ceny. Tvrdě jsou zasažena energeticky náročná odvětví¹¹. Příkladem může být odvětví hnojiv. Výroba v tomto odvětví, která je vysoce závislá na zemním plynu jako surovině, se stala nerentabilní, a proto se v posledních týdnech podstatně snížila. To ovlivňuje pracovní místa v tomto odvětví. Kromě toho se očekává, že nižší výroba hnojiv dočasně povede k vyšším cenám potravin nebo nižším maržím pro potravinářský průmysl.

Zvýšení cen energií má rovněž významný a bezprostřední dopad na odvětví dopravy a mobility, protože vede k vyšším nákladům pro řidiče, cestující a uživatele nákladní dopravy.

Celosvětově vysoké ceny energie mohou rovněž vést ke snížení výroby, a tedy i nabídky surovin a součástek. V této chvíli se s tímto problémem potýkají různí výrobci v EU, kteří jsou na těchto součástkách a materiálech závislí, názornými příklady v EU jsou v současné době hořčík a automobilový průmysl.

Pokud jde o **makroekonomický dopad**, prudký nárůst cen energií přispěl k vyšší inflaci. Po několika letech začala inflace od začátku tohoto roku výrazně růst v EU i v mnoha dalších vyspělých ekonomikách. To lze z větší části vysvětlit přechodnými faktory, mezi něž patří

¹¹ Náklady na energii představují významnou část výrobních nákladů v určitých pododvětvích, např. 71 % výrobních nákladů v odvětví hnojiv, 40 % v odvětví výroby primárního hliníku, 31 % v odvětví výroby zinku a 25 % v odvětví výroby plochého skla.

návrat některých cen komodit z jejich historicky nízké úrovně zpět na úroveň před pandemií nebo nad ní a nedostatečná nabídka určitého zboží. Vzhledem k tomu, že se očekává, že tyto faktory budou přechodné, inflace by se od příštího roku měla opět snížit.

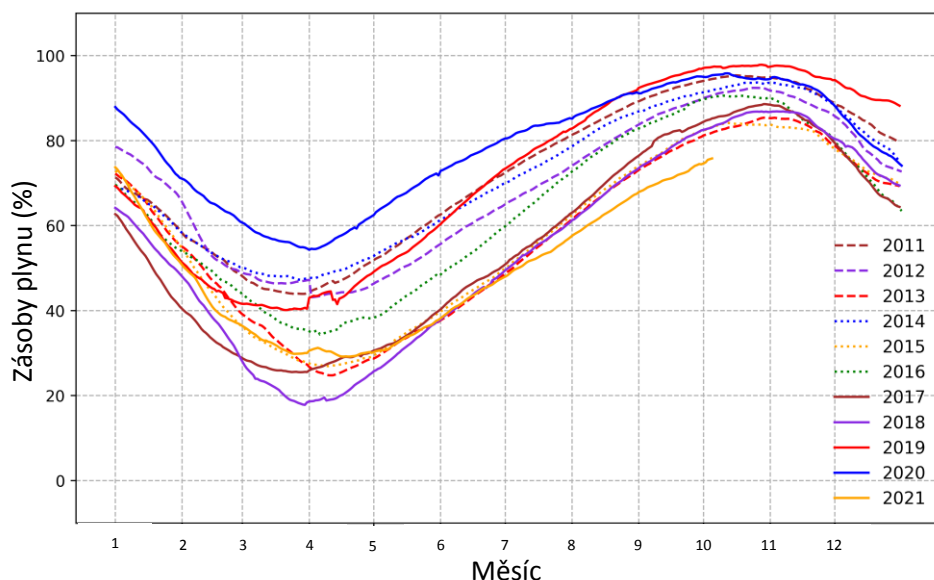
Celkově se hospodářství EU zotavuje rychleji, než se očekávalo, a předpokládá se, že v krátkodobém horizontu bude růst pokračovat. První dopady na fiskální salda budou záviset na tom, do jaké míry se fiskální příjmy zvýší v důsledku vyššího výběru DPH z energetických produktů a vyšších než očekávaných příjmů z dražby emisních povolenek na jedné straně a na rozsahu opatření zaměřených na ochranu koncových uživatelů na straně druhé, zejména na převodu veřejných prostředků zaměřeném na zranitelné domácnosti nebo na snížení DPH.

2.3. Trendy a očekávání

Současná očekávání trhu s energetickými komoditami¹² naznačují, že **stávající zvýšení cen bude pravděpodobně dočasné**. Je pravděpodobné, že **velkoobchodní ceny plynu zůstanou v zimních měsících vysoké a od dubna 2022 budou klesat**. Ceny však pravděpodobně zůstanou vyšší než průměr za poslední roky¹³.

Ačkoli je současná úroveň skladování plynu v Evropě napjatá¹⁴, zdá se, že je vhodné řešit riziko dodávek v zimě podobně jako v minulém roce. Vývoj počasí během zimní sezóny je však klíčovou proměnnou, kterou je třeba sledovat.

Využití skladovací kapacity

¹² Nizozemský index TTF Gas Futures, který v současné době činí přibližně 90 EUR/MWh, má v dubnu 2022 cenu přibližně 50 EUR/MWh.

¹³ Jeden rok dopředu: 42 EUR/MWh, dva roky dopředu: 35 EUR/MWh, tři roky dopředu: 32 EUR/MWh.

¹⁴ Současná úroveň skladování plynu v EU je mírně nad 75 %, což je méně než průměr za posledních deset let, který se pohyboval kolem 90 %. Od 3. října 2021.

Nařízení EU, které upravuje bezpečnost dodávek zemního plynu¹⁵, vytváří rámec pro připravenost EU na mimořádné situace a odolnost vůči narušení dodávek plynu. Upravuje výměnu informací a regionální spolupráci a vypracování pohotovostních plánů. Zahrnuje mechanismus solidarity, který lze aktivovat v mimořádných situacích, kdy by v zásobování plynem došlo ke krizi. Komise pravidelně svolává síť pro bezpečnost dodávek plynu a neustále sleduje situaci na regionální úrovni.

Ve střednědobém horizontu mohou cenové výkyvy pokračovat a nelze vyloučit budoucí dočasné prudké změny, neboť globální nabídka a poptávka se nemusí vždy hladce přizpůsobit geopolitickým, technologickým a ekonomickým faktorům.

Očekává se, že celosvětová poptávka po elektřině v důsledku celosvětového hospodářského oživení v roce 2021 vzroste o téměř 5 % a v roce 2022 o 4 %. Evropská poptávka po elektřině by v roce 2022 měla vzrůst téměř o 2 %.

3. Soubor opatření, která by napomohla k vyřešení tohoto problému

Současný prudký nárůst cen vyžaduje rychlou a koordinovanou reakci. Stávající právní rámec umožňuje EU a jejím členským státům přijmout opatření k řešení dopadů náhlých výkyvů cen.

Bezprostřední reakce by měla spočívat v přijetí individualizovaných opatření, která by rychle zmírnila dopad nárůstu cen na zranitelné skupiny, a která by bylo možné snadno upravit, pokud se situace těchto skupin zlepší, opatření by také neměla narušovat dynamiku trhu a netlumit pobídky pro přechod na dekarbonizované hospodářství. Ve střednědobém horizontu by se politická reakce měla zaměřit na zvýšení účinnosti využívání energie v EU, snížení závislosti na fosilních palivech, posílení odolnosti vůči náhlým nárůstům cen energie a poskytování cenově dostupné a čisté energie konečným uživatelům.

3.1. Okamžitá opatření na ochranu spotřebitelů a podniků

Dvacet členských států již přijalo nebo plánuje přijmout okamžitá opatření, většinou na zmírnění dopadu na nejzranitelnější osoby, menší podniky a energeticky náročná průmyslová odvětví. Jedná se především o zavedení cenových stropů a dočasných daňových úlev pro zranitelné spotřebitele energie nebo o poukazy a dotace pro spotřebitele a podniky.

¹⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1938 ze dne 25. října 2017 o opatřeních na zajištění bezpečnosti dodávek zemního plynu a o zrušení nařízení (EU) č. 994/2010.

Tato okamžitá opatření by mohla být **částečně financována z příjmů z dražeb povolenek EU ETS, z odvodů a daní z cen energie a z ekologických daní**. V současné situaci lze nepředvídané výdaje na cílené sociální podpory financovat z příjmů ze systému ETS, které jsou vyšší, než se očekávalo. Od 1. září 2020 do 30. srpna 2021 činily příjmy z dražeb povolenek¹⁶ EU ETS 26,3 miliardy EUR.

3.1.1. Mimořádná podpora příjmu a neodpojování od rozvodných sítí

Členské státy mohou poskytnout zvláštní sociální platby, jimiž nejohroženějším osobám po krátkou dobu pomohou platit účty za energii, nebo mohou poskytnout podporu na zlepšování energetické účinnosti, pokud přitom současně zajistí účinné fungování trhu. Podpora by mohla mít podobu paušálních plateb, aby byla zachována motivace ke snižování spotřeby energie a k investování do úspor energie.

Kromě toho¹⁷ mohou členské státy rovněž zavést ochranná opatření, která **zabrání odpojení** od energetické sítě, nebo mohou dočasně odložit platby spotřebitelů, kteří se při placení svých účtů potýkají s krátkodobými obtížemi. Několik členských států tato opatření zavedlo na začátku pandemie COVID-19¹⁸ a mohly by je nyní prodloužit.

Komise na základě doporučení, které minulý rok přijala ohledně energetické chudoby¹⁹, **vyzve zástupce členských států a energetických regulačních orgánů, aby se zapojili do diskuse o tom, jak nejlépe chránit zranitelné spotřebitele**. Poskytne tak členským státům příležitost vyměnit si informace o osvědčených postupech a lépe vymezit cíle opatření na řešení energetické chudoby – v souladu se souvisejícími politikami EU, jako jsou energetická účinnost a vlna renovací.

Členské státy by mohly:

- **Poskytnout časově omezené kompenzace a přímou podporu konečným uživatelům energie v situaci energetické chudoby, včetně rizikových skupin, např.**

¹⁶ Přestože prostředky z ETS by měly primárně podporovat další snižování emisí, zejména prostřednictvím investic do opatření v oblasti energetické účinnosti, transformace energetiky a inovací v oblasti čistých technologií, čl. 10 odst. 3 směrnice o ETS (směrnice 2009/29/ES) stanoví, že členské státy mohou využít příjmy ze systému ETS k poskytnutí finanční podpory na řešení sociálních aspektů v domácnostech s nižšími a středními příjmy.

¹⁷ Regulované maloobchodní ceny pro domácnosti trpící energetickou chudobou a zranitelné domácnosti jsou podle právních předpisů EU povoleny pouze ve výjimečných situacích a za přísných podmínek. Regulované ceny narušují investiční signály pro výrobu a berou spotřebitelům možnost výrobu ovlivňovat.

¹⁸ Zvláštní opatření přijatá v souvislosti s COVID-19 na ochranu zranitelných spotřebitelů: Vlády členských států a energetické regulační orgány rozhodly, že pozastaví odpojení od sítě, která by jinak byla provedena kvůli neplacením účtů za energii. Kromě vládních opatření přijala řada energetických společností v celé EU dobrovolné iniciativy na podporu zákazníků, např. platební ujednání a politiku neodpojování.

¹⁹ Doporučení Komise (EU) 2020/1563 ze dne 14. října 2020 týkající se energetické chudoby

prostřednictvím poukázek nebo úhradou části jejich účtů za energii, tato podpora by mohla být financována mimo jiné z příjmů ze systému ETS.

- **Zavést a/nebo zachovat ochranná opatření s cílem zabránit odpojení od energetické sítě** nebo dočasně odložit platby.
- **Vyměňovat si osvědčené postupy** a koordinovat opatření prostřednictvím koordinační skupiny Komise pro energetickou chudobu a zranitelné spotřebitele.

3.1.2. Daně

Daně a poplatky poskytují příjmy, jimiž lze financovat kompenzace pro nejzranitelnější domácnosti a odstraňování energetické chudoby, a zároveň vytvářejí pobídky pro investice do obnovitelných zdrojů energie a na podporu ekologické transformace.

Daně a odvody²⁰ z maloobchodních cen elektřiny a plynu se značně liší. V průměru představují 41 % ceny elektřiny pro domácnosti a 30 až 34 % ceny elektřiny pro průmysl a 32 % ceny plynu pro domácnosti a 13 až 16 % ceny plynu pro průmysl. Směrnice EU o zdanění energie²¹ a směrnice o DPH²² ponechávají členským státům určitou flexibilitu. Směrnice o zdanění energie umožňuje členským státům osvobodit od daně nebo uplatňovat sníženou sazbu na elektřinu, zemní plyn, uhlí a pevná paliva používaná domácnostmi. Členské státy mohou poskytnout osvobození od daně nebo snížit úroveň zdanění přímo, prostřednictvím rozlišené sazby nebo vrácením celé výše daně nebo její části. **Snížené sazby** musejí být cílené a nesmí vést k narušení trhu. Členské státy se mohou rozhodnout uplatňovat snížené sazby DPH na energetické produkty, pokud dodržují minimální sazby stanovené ve směrnici EU o DPH²³, a konzultují Výbor EU pro DPH.

Některé členské státy využívají dodatečné daňové příjmy k poskytování paušálních kompenzací zranitelným domácnostem. Jiné převádějí část příjmů z ekologických daní na financování systémů sociální ochrany. Členské státy, v nichž odvody sloužící k financování dotací na výrobu energie z obnovitelných zdrojů představují významnou část maloobchodní ceny elektřiny, mohou zvážit financování těchto politik jinými veřejnými příjmy než účty za elektřinu. Taková změna financování by pro zranitelné spotřebitele znamenala výrazné snížení účtů za energii.

Cílem návrhu revidované směrnice o zdanění energie, který byl předložen v červenci 2021, je modernizovat zdanění energie v EU jeho sladěním s cíli EU v oblasti klimatu a zajištěním sociální spravedlnosti. Revidovaná směrnice by podpořila investice do obnovitelných zdrojů energie a jejich využívání a zavedla by možnost poskytování cílených výjimek na podporu

²⁰ Tyto daně a odvody zahrnují zejména spotřební daně z energetických produktů a elektřiny a daň z přidané hodnoty (DPH), které jsou harmonizovány na úrovni EU, ale také další vnitrostátní ekologické daně a odvody vybírané k financování investic do obnovitelných zdrojů nezbytných pro přechod na zelenou ekonomiku.

²¹ Směrnice Rady 2003/96/ES ze dne 27. října 2003, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny.

²² Směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty

²³ Právní rámec pro sazby DPH je v současné době předmětem přezkumu v Radě.

zranitelných domácností a domácností trpících energetickou chudobou, zejména během přechodu na čistější energetický systém.

Členské státy by mohly:

- **Snížit daňové sazby pro zranitelné skupiny obyvatel**, na určitou dobu a cíleným způsobem.
- **Zvážit, zda by bylo možné financovat režimy podpory výroby energie z obnovitelných zdrojů** jinými prostředky než odvody placenými v rámci účtů za elektřinu.

3.1.3. Státní podpora

Opatření obecné povahy, která stejným způsobem pomáhají všem spotřebitelům energie, nepředstavují státní podporu. Tato neselektivní opatření mohou mít například podobu snížení daní nebo odvodů, snížené sazby na dodávky zemního plynu, elektřiny nebo dálkového vytápění. Pokud mají tyto vnitrostátní zásahy povahu podpory, lze je považovat za slučitelné s pravidly státní podpory, pokud splňují určité požadavky. Například podporu ve formě snížení harmonizovaných ekologických daní až do minimální výše stanovené ve směrnici o zdanění energie mohou členské státy provádět bez předchozího oznámení Komisi.

Cílenější podpůrná opatření mohou být využita k tomu, aby podnikům nebo průmyslovým odvětvím pomohla včas se přizpůsobit a plně se zapojit do transformace energetiky. Dodržování pravidel státní podpory a mezinárodních pravidel pro dotace zajistí, aby tato opatření nepatříčně nenarušovala hospodářskou soutěž nebo nevedla k roztržce vnitřního trhu. Podpora by měla být technologicky neutrální a neměla by diskriminovat²⁴ mezi podniky ve srovnatelné situaci. Neměla by rovněž oslabovat účinnost stávajících tržních mechanismů (včetně systému EU ETS), měla by být v souladu s obecnými cíli v oblasti dekarbonizace a cíli obsaženými ve vnitrostátních plánech v oblasti energetiky a klimatu.

Měly by být podporovány dlouhodobé smlouvy o nákupu elektřiny z obnovitelných zdrojů. Mohou být přínosem jak pro průmyslové uživatele elektřiny, tak pro výrobce energie z obnovitelných zdrojů. Jedná se o dlouhodobé smlouvy, v jejichž rámci se výrobce a kupující elektřiny dohodnou, že během delšího období za určitou cenu nakoupí a prodají určité množství elektřiny z obnovitelných zdrojů. Tyto dohody poskytují výrobcům jistotu ohledně určitého příjmu, zatímco uživatel může mít prospěch ze stabilní ceny elektřiny. Komise bude spolupracovat s členskými státy na usnadnění vzniku širšího trhu s dekarbonizovanými dohodami o nákupu energie, který by sahal nad rámec velkých podniků a zahrnoval i malé a střední podniky, například díky agregaci poptávky koncových uživatelů, odstranění administrativních překážek nebo zavedení standardních smluvních doložek. V krátkodobém

²⁴ V souladu s nařízeními o blokových výjimkách a pokyny pro státní podporu by měly být veškeré zásahy státu stanoveny transparentním, nediskriminačním způsobem a na základě objektivních a přiměřených kritérií.

horizontu mohou zavedení takových dohod podpořit doprovodná opatření, mezi něž patří navazování kontaktů, zavedení standardních smluv a snižování rizika finančními produkty InvestEU.

Členské státy by mohly:

- **Přijmout opatření ke snížení nákladů na energii pro všechny konečné uživatele energie.**
- **Poskytnout podnikům nebo odvětvím podporu na překonání krize** v plném souladu s rámcem pro státní podporu a využít přitom prostor pro flexibilitu stanovenou v tomto rámci a podpořit odklon od fosilních paliv.
- **Usnadnit širší přístup k dohodám o nákupu elektřiny z obnovitelných zdrojů** jiným než velkým podnikům, například zahrnout malé a střední podniky sloučením poptávky koncových uživatelů v souladu s pravidly hospodářské soutěže.
- Podpořit dohody o nákupu energie doprovodnými opatřeními, například navazováním kontaktů, zavedením standardních smluv a snižováním rizika prostřednictvím finančních produktů InvestEU.

3.1.4. Posílení dozoru nad trhem

V současné situaci vysokých cen je více než kdy jindy důležité předvídat rizika pro bezpečnost dodávek a zajistit transparentnost a integritu fungování trhů a rozptýlit obavy z manipulativních praktik nebo zneužívání, a to i s ohledem na současný vývoj. Je proto nutné využít všechny nástroje pro sledování trhu a vymáhání práva, které má Komise k dispozici ve spolupráci s členskými státy.

EU má silný a spolehlivý nástroj, který umožňuje odhalovat manipulaci s trhem, nařízení o integritě a transparentnosti velkoobchodního trhu s energií (REMIT). **Toto nařízení vytváří základ pro větší transparentnost a integritu trhu** a v konečném důsledku chrání zájmy společností a spotřebitelů.

Ve veřejné diskusi o prudkém nárůstu cen energií vyvstala obava z možného narušení hospodářské soutěže ze strany společností působících na evropských trzích se zemním plynem. Komise v současné době přednostně prošetřuje veškerá tvrzení o možném protisoutěžním obchodním jednání společností produkujících a dodávajících zemní plyn do Evropy²⁵. Komise úzce spolupracuje v rámci Evropské sítě pro hospodářskou soutěž (ECN) s vnitrostátními orgány pro hospodářskou soutěž členských států. Nástroje EU na ochranu obchodu mohou být rovněž velice užitečné pro zajištění otevřeného a spravedlivého hospodářského soutěže mezi energeticky náročnými společnostmi ve třetích zemích a společnostmi sídlícími v EU.

²⁵ Obchodní chování znamená, že společnosti mohou nezávisle rozhodovat o svých rozhodnutích, aniž by byly zákonem nuceny se chovat určitým způsobem.

Objevily se rovněž otázky týkající se fungování evropského trhu s uhlíkem a důvodů zvýšení cen uhlíku. Nejnovější informace o trhu však neobsahují žádné důkazy o tom, že spekulace jsou hlavní hnací silou ceny na **trhu s uhlíkem**. Ze zpráv Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA) z poloviny září 2021 vyplývá, že většinu pozic (více než 90 %) drží subjekty, které plní povinnosti v oblasti dodržování předpisů v rámci ETS, a banky, které hrají důležitou úlohu při zajišťování potřeb společností zajišťujících dodržování předpisů. Účast finančních subjektů na trhu zvyšuje likviditu, což snižuje tlak na ceny.

Spravedlivá tvorba cen a integrita evropského trhu s uhlíkem je zaručena solidním režimem dohledu, který se vztahuje i na jiné finanční trhy²⁶. Účast finančních subjektů na trhu by měla zvyšovat likviditu, a tak pomáhat snižovat volatilitu a tlak na ceny. S cílem podrobněji prozkoumat vzorce obchodního chování a případnou potřebu cílených opatření **požádá Komise orgán ESMA, aby do 15. listopadu provedl první předběžné posouzení** a pověří jej, aby do začátku roku 2022 provedl analýzu obchodování s emisními povolenkami. Komise následně posoudí, zda by určité obchodní chování vyžadovalo další regulační opatření.

Komise:

- **Prošetří náznaky možného chování narušujícího hospodářskou soutěž** na trhu s energií.
- **Požádá orgán ESMA**, aby zvýšil sledování vývoje na evropském trhu s uhlíkem.
- Společně s Agenturou pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER) a vnitrostátními orgány zajistí účinné prosazování nařízení REMIT.

3.1.5. Zapojení mezinárodních partnerů

Vzhledem ke globální povaze současného nárůstu cen může mezinárodní spolupráce v oblasti dodávek, přepravy a spotřeby zemního plynu pomoci udržet ceny zemního plynu pod kontrolou. Komise vede dialog s hlavními zeměmi produkujícími a spotřebovávající zemní plyn s cílem usnadnit obchod se zemním plynem. Cílem tohoto dialogu s našimi mezinárodními partnery je posílit likviditu a pružnost mezinárodního trhu s plynem s cílem zajistit dostatečné a konkurenceschopné dodávky zemního plynu.

Komise:

- **Posílí svůj mezinárodní dosah** v oblasti energetiky s cílem zajistit transparentnost, likviditu a flexibilitu mezinárodních trhů.
- Počátkem roku 2022 **předloží strategii pro mezinárodní energetickou angažovanost**, v níž mimo jiné zvaží opatření nezbytná k zajištění bezpečnosti a

²⁶ Dohled nad trhem vykonávají finanční regulační orgány 27 členských států za koordinace Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA).

3.2. Střednědobá opatření

Současný neočekávaný nárůst cen blíže osvětluje některé neznámé aspekty probíhajícího přechodu na čistou energii na celosvětové úrovni.

EU by se z této krize měla poučit a zvážit opatření, která sice nebudou mít okamžitý dopad na stávající situaci, nicméně posílí připravenost na možné budoucí cenové šoky, zvýší integraci a odolnost trhu, posílí postavení spotřebitelů, zlepší přístup k udržitelné energii a sníží závislost na nestabilních fosilních palivech.

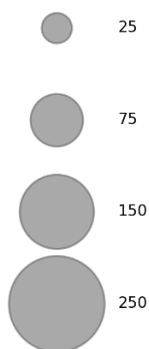
EU bude i nadále vypracovávat opatření k usnadnění vytvoření energetického systému s vysokým podílem energie z obnovitelných zdrojů, mimo jiné prostřednictvím adekvátního skladování, přeshraničních propojovacích vedení, výroby elektrické energie v pásmu základního zatížení a flexibilní výroby elektrické energie, což bude kompenzovat případné dočasné nedostatky či přebytky v zásobování.

3.2.1. Skladovací kapacita a odolný energetický systém EU

Současné události nám připomínají, že odolnost **evropského energetického systému** je stále důležitější, neboť energetický systém EU integruje decentralizovanější energii z obnovitelných zdrojů a probíhá postupný odklon od fosilních paliv. Opatření v oblasti bezpečnosti dodávek a připravenosti na rizika musí být vhodná pro přechod na čistou energii.

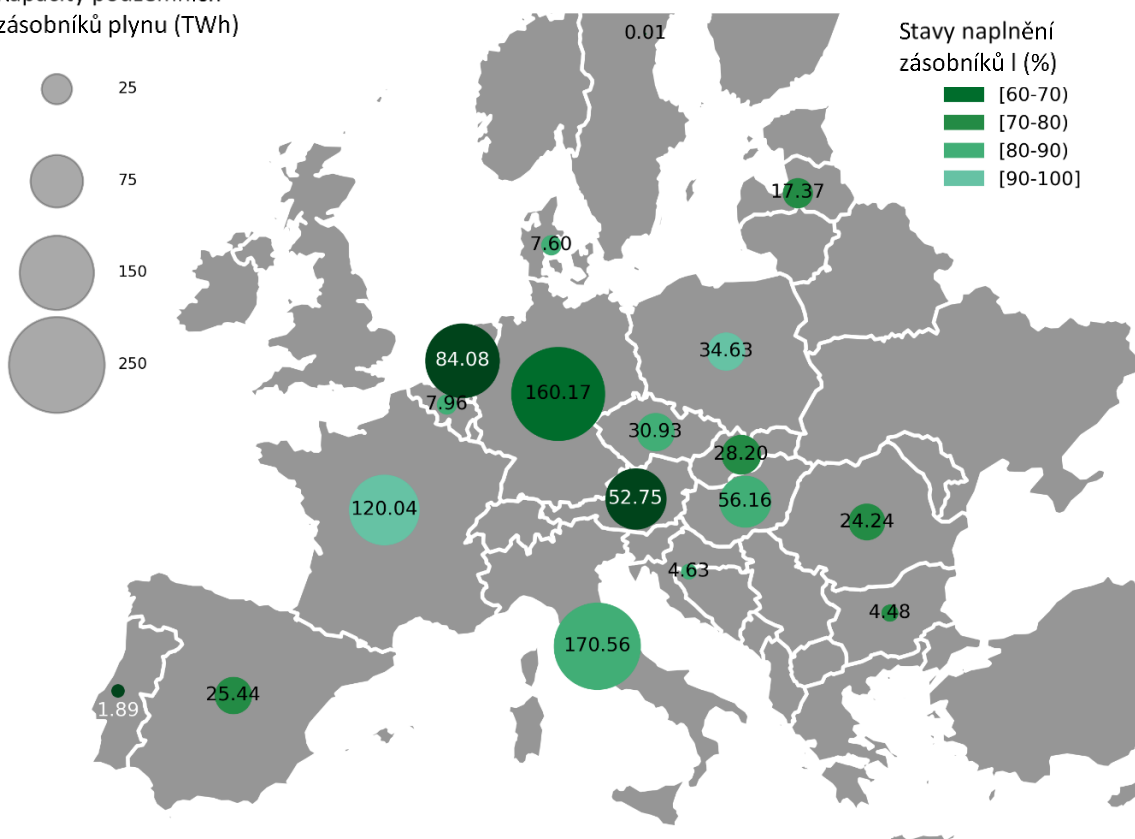
Současná situace na trhu s plynem ukazuje, že úroveň **plynu ve skladovacích zařízeních** zůstává významnou proměnnou. **V současné době není skladování k dispozici ve všech členských státech EU.** Přibližně v polovině členských států je využívání skladování podporováno vnitrostátními závazky, jako jsou strategické rezervy pro případ nouze. Integrovanější evropský přístup by mohl optimalizovat náklady a přínosy skladování plynu na celém území EU, a tím pomoci zmírnit kolísání cen energie.

Kapacity podzemních
zásobníků plynu (TWh)

Stavy naplnění
zásobníků I (%)

[60-70)
[70-80)
[80-90)
[90-100]

Zdroj: vytvořeno Společným výzkumným střediskem na základě údajů asociace Gas Infrastructure Europe (GIE)

Komise plánuje, že v prosinci 2021 provede revizi nařízení o bezpečnosti dodávek plynu. V této souvislosti by mohla být posílena odolnost trhu EU s plynem, například prostřednictvím ustanovení o snazším přeshraničním přístupu ke skladovací kapacitě, a to i pro plyny z obnovitelných zdrojů a nízkouhlíkové plyny. Komise by mohla prozkoumat potenciální přínosy podpůrných tržních mechanismů (např. aukcí), aby bylo zajištěno, že dostupné skladovací kapacity plynu jsou optimálně využívány. V této souvislosti je rovněž zásadní, aby členské státy zavedly nezbytná technická, finanční a právní opatření pro přeshraniční dodávky plynu.

Komise rovněž prozkoumá možné přínosy **společného zadávání veřejných zakázek na rezervní zásoby** plynu regulovanými subjekty nebo vnitrostátními orgány, aby bylo možné spojit síly a vytvořit strategické rezervy. Účast v režimu pro společné nakupování by byla dobrovolná a režim by měl být koncipován tak, aby nenarušoval fungování vnitřního trhu s energií a dodržoval pravidla hospodářské soutěže.

Na základě nařízení (EU) 2017/1938 o opatřeních na zajištění bezpečnosti dodávek zemního plynu má Komise v úmyslu v brzké době přijmout akt v přenesené pravomoci, kterým zřídí nové **přeshraniční regionální rizikové skupiny závislé na plynu**. Rizikové skupiny závislé na plynu budou analyzovat rizika v příštích čtyřech letech a poskytovat členským státům a Komisi poradenství ohledně opatření pro řádné řízení těchto rizik. Zvláštní pozornost bude věnována regionům s neobvykle nízkým skladováním. Rizikové skupiny rovněž posoudí možnost společného dobrovolného regionálního skladování.

Jak bylo oznámeno ve sdělení Komise z dubna 2021, Komise přijme doplňkový akt v přenesené pravomoci k nařízení o taxonomii EU, který se bude vztahovat na činnosti dosud v aktu v přenesené pravomoci o taxonomii EU pro oblast klimatu nezahrnuté. Tento doplňkový akt v přenesené pravomoci se bude vztahovat na jadernou energetiku na základě výsledků zvláštního přezkumu probíhajícího podle nařízení o taxonomii EU a v souladu s nimi. Tento doplňkový akt v přenesené pravomoci se bude rovněž vztahovat na zemní plyn a související technologie coby přechodné činnosti, a to do té míry, do jaké spadají do působnosti čl. 10 odst. 2 nařízení o taxonomii EU. V této souvislosti budou posouzeny výhody ustanovení o skončení platnosti přechodných činností. Komise zváží předložení legislativního návrhu, který by podpořil financování určitých hospodářských činností, zejména v energetice, včetně plynárenství, které sice přispívají ke snižování emisí skleníkových plynů způsobem podporujícím přechod na klimatickou neutralitu, ale nesplňují kritéria pro zařazení do taxonomie.

Skládování energie má pro energetické odvětví EU a jeho udržitelnost stále větší význam. Je třeba využít jak možností krátkodobého až střednědobého (baterie) skladování, tak i dlouhodobého skladování (přeměna elektřiny na syntetické plyny a kapaliny). Větší skladování elektřiny podpoří především začlenění obnovitelných zdrojů energie do soustavy a zvládnutí poptávky v době špičky. To by mohlo rovněž snížit ceny elektřiny v dobách špičky, kdy často stanovují cenu výrobci využívající fosilní paliva. Do této oblasti je třeba směřovat značné investice. Komise určí na podporu **rozvoje skladování elektřiny** jako klíčového nástroje flexibility klíčová opatření EU, která zajistí rovné podmínky a odpovídající ekonomické signály.

Trh s elektřinou v EU je založen na metodě marginálních cen a na trhu „pays-as-clear“, což znamená, že každý obdrží na velkoobchodní úrovni stejnou cenu za elektřinu. Vzhledem k tomu, že plynové elektrárny jsou v současné době stále často potřebné k uspokojení poptávky po elektřině, má cena plynu dopad na náklady na výrobu elektřiny, což má negativní dopady, které pozorujeme nyní. Panuje však obecná shoda na tom, že model marginálních cen je nejefektivnější modelem pro liberalizované trhy s elektřinou a je nejvhodnější pro podporu účinného obchodování s elektřinou ve všech členských státech na velkoobchodním trhu. Je rovněž uzpůsoben tak, aby podporoval integraci energie z obnovitelných zdrojů, která snižuje ceny díky svým nulovým provozním nákladům.

Ačkoli dosud neexistují žádné jasné důkazy o tom, že by alternativní tržní rámec poskytoval nižší ceny a lepší pobídky, **Komise pověří Agenturu pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER), aby posoudila výhody a nevýhody současného uspořádání velkoobchodního trhu s elektřinou**, mimo jiné jeho schopnost řešit situace extrémní volatility cen na trhu s plynem a dostupná opatření ke snížení těchto situací, a současně zajistit nákladově efektivní přechod na systém s čistou nulovou spotřebou energie, a aby navrhla doporučení, která Komise případně posoudí pro následná opatření. Komise bude jednat s ACER za účelem provedení předběžného zhodnocení situace na trhu s elektřinou, o němž podá zprávu v polovině listopadu.

Kromě toho je rovněž důležité přizpůsobit odolnost energetického systému novým vyvíjejícím se hrozbám, jako jsou kybernetické hrozby nebo extrémní povětrnostní události. Komise do konce roku 2022 přijme další opatření ke zlepšení **odolnosti kritické energetické infrastruktury** s ohledem na nově se vyvíjející hrozby. Budou zahrnovat nová pravidla pro

kybernetickou bezpečnost elektřiny, která budou plně harmonizovaná s horizontálními právními předpisy v oblasti kybernetické bezpečnosti²⁷, doporučení Komise týkající se harmonizovaného přístupu k určení kritické energetické infrastruktury, výměny informací a dostupných možností financování odolnosti kritické energetické infrastruktury. Součástí bude rovněž vytvoření stálé evropské skupiny provozovatelů a orgánů pro odolnost energetické infrastruktury.

Komise rovněž posoudí potenciál plně sladěných regionálních nebo celounijních maloobchodních trhů. Z důkazů²⁸ vyplývá, že větší přeshraniční sladění pravidel a postupů na maloobchodním trhu posiluje přeshraniční hospodářskou soutěž a pomáhá udržet ceny pod kontrolou. Tato práce by vycházela ze dvou důležitých probíhajících prací – z prováděcích aktů o interoperabilitě. Stejně jako v případě propojování velkoobchodních trhů s elektřinou by takové sladění trhu mohlo zpočátku probíhat prostřednictvím spolupráce mezi jednotlivými členskými státy, než by se postupně přešlo k plně integrovanému vnitřnímu trhu s energií pro spotřebitele.

Inovace velkou měrou přispívají k zajištění odolného energetického systému EU. Evropa zastává vůdčí postavení v oblasti udržitelných energetických začínajících podniků s inovativními řešeními od hlubinné geotermální energie až po vodík. Členské státy a EU by měly spolupracovat s cílem usnadnit zavádění inovativních řešení.

Komise:

- Do prosince 2021 navrhne regulační rámec pro trh s plynem a vodíkem.
- Zváží revizi nařízení o bezpečnosti dodávek s cílem zajistit účinnější fungování **zásobníků plynu** na celém jednotném trhu a uzavřít nezbytná ujednání o solidaritě.
- Do listopadu 2021 přijme nařízení, kterým se zřizují nové **přeshraniční regionální rizikové skupiny závislé na plynu**, které budou analyzovat rizika a poskytovat členským státům poradenství ohledně koncipování jejich vnitrostátních plánů preventivních opatření a plánů pro stav nouze.
- Podpoří rozvoj **skladování energie**, které ob stojí i v budoucnu, jako klíčový nástroj flexibility, a to jak pro možnosti krátkodobého až střednědobého skladování (např. odezva na straně poptávky a baterie), tak pro možnosti dlouhodobého skladování (např. vodík).
- Prozkoumá možné přínosy a možnou podobu **veřejných zakázek** zadávaných dobrovolně na rezervní zásoby plynu v souladu s regulací trhu s energií a pravidly EU v oblasti hospodářské soutěže.
- Přijme soubor pravidel pro kybernetickou bezpečnost elektřiny.
- Pověří agenturu ACER, aby prozkoumala výhody a nevýhody stávajícího uspořádání trhu s elektřinou a do dubna 2022 navrhla Komisi doporučení pro posouzení.
- Prostuduje potenciál iniciativy zaměřené na rozvoj plně sladěných regionálních nebo

²⁷ COM/2020/823 final, návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti v Unii a o zrušení směrnice (EU) 2016/1148

²⁸ https://ec.europa.eu/info/news/commission-publishes-report-barriers-eu-retail-energy-markets-2021-feb-23_en

3.2.2. Podpora spravedlivé ekologické transformace a ochrana koncových uživatelů

Vzhledem k tomu, že nelze vyloučit, že v budoucnu bude docházet k náhlým nárůstům cen energie, bude i nadále důležité podporovat zranitelné spotřebitele a podniky. Zvláštní význam budou mít nástroje a iniciativy zaměřené na podporu spravedlivé transformace.

Komise do konce roku navrhne **doporučení Rady**²⁹, které členským státům poskytne další pokyny ohledně toho, jak nejlépe řešit sociální a pracovní aspekty ekologické transformace, aby byla zajištěna její spravedlnost. Tato iniciativa označí doprovodné politiky potřebné ke snížení možných nepříznivých distribučních dopadů transformace, jakož i využití příležitostí, které transformace nabízí, pokud jde o kvalitní pracovní místa a vedlejší sociální přínosy, jako je cenově dostupná energie pro všechny, a zároveň v případě potřeby zmírní nepříznivé distribuční dopady nebo je kompenzuje.

Nově navržený **Sociální fond pro klimatická opatření** by zajistil strukturální reakci na řešení energetické chudoby a chudoby v oblasti mobility. Poskytne členským státům dodatečné finanční prostředky na renovaci budov, rozvoj infrastruktury a přímou podporu příjmů, které mohou podpořit občany v počáteční fázi ekologické transformace. Fond disponující částkou 72,2 miliardy EUR se konkrétně zaměřuje na skupiny obyvatelstva (domácnosti, uživatele dopravy, mikropodniky), které jsou ohroženy problémy vyplývajícími z navrhovaného rozšíření obchodování s emisemi na odvětví stavebnictví a silniční dopravy. Fond může členským státům poskytnout prostředky na dočasnou přímou podporu příjmů. S návrhem využít odpovídající finanční prostředky členských států by tento fond zmobilizoval 144,4 miliardy EUR.

Spotřebitelům v EU by se mělo dostávat vysokého stupně ochrany a měla by se posílit jejich aktivní účast na trhu s energií. Konkrétně musí být spotřebitelé lépe informováni o své spotřebě energie, možnostech snížení své spotřeby a **změně dodavatele** za účelem snížení nákladů. Spotřebitelé by měli mít možnost kontaktovat spotřebitelské organizace, energetické agentury a poskytovatele služeb v oblasti energetické účinnosti, aby získali zpětnou vazbu ohledně svého chování v oblasti spotřeby energie během stanoveného období a poradenství ohledně toho, jak snížit svou spotřebu energie a účty za energii. Měli by mít možnost vybudovat si vlastní kapacitu pro výrobu a skladování energie z obnovitelných zdrojů za dostupné ceny a s dobrou návratností investic, přičemž by měli jednat jako prozumentí v decentralizovaném energetickém systému. Zvláštní pozornost bude věnována dalšímu rozvoji energetických komunit se zvláštním zaměřením na spotřebitele žijící ve venkovských oblastech.

Důležitou součástí balíčku Komise, který bude předložen v prosinci a který se bude týkat plynu, budou **posílená spotřebitelská ustanovení, a to i pro trhy s plynem**. Komise zvažuje minimální požadavky na smluvní podmínky, rychlejší a bezplatnou změnu dodavatele a

²⁹ COM/2021/550 final. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „Fit for 55“: plnění klimatického cíle EU pro rok 2030 na cestě ke klimatické neutralitě.

posílené zavádění inteligentních měřicích systémů, které spotřebitelům umožní využívat větší množství ekologičtějších nabídek a lépe řídit své náklady na spotřebu. Příznivý rámec pro občanská energetická společenství na trhu s plynem umožní spotřebitelům nakupovat plyn z obnovitelných zdrojů bez ohledu na jejich zeměpisnou polohu a rovněž bude přínosem pro místní hospodářství. To pomůže zvýšit přijímání projektů v oblasti obnovitelných plynů ze strany veřejnosti a pomoci mobilizovat soukromé kapitálové investice do obnovitelných a nízkouhlíkových plynů.

Odchod z trhu nebo selhání dodavatele může mít pro spotřebitele negativní důsledky, které nemohou ovlivnit. Zvyšování cen energie může představovat nepřiměřený tlak zejména na malé dodavatele nabízející smlouvy s pevnými cenami. Je proto nezbytné usnadnit přístup všem dodavatelům energie, včetně těch malých, na finanční trhy, aby mohli zajistit své smlouvy proti budoucímu vývoji cen. Za účelem nápravy právní předpisy EU uznávají, že členské státy mohou určit **dodavatele poslední instance**. Je však rovněž důležité, aby to nevedlo k morálnímu hazardu – aby dodavatelé nebyli chráněni před svými obchodními rozhodnutími na úkor všech spotřebitelů. Ve spojení s opatřeními ke zlepšení přístupu malých dodavatelů na dlouhodobé trhy Komise objasní pravidla na ochranu spotřebitelů před selháním jednotlivých dodavatelů a fungování systémů dodavatelů poslední instance.

Komise:

- Do prosince 2021 navrhne **doporučení Rady**, které poskytne členským státům další pokyny ohledně toho, jak nejlépe řešit sociální a pracovní aspekty ekologické transformace.

Členské státy by mohly:

- **Podporovat posílení postavení spotřebitelů**, poskytovat spotřebitelům informace a nabízet možnosti, jak se mohou zapojit do trhu s energií, být lépe chráněni a mít silnější postavení v energetickém dodavatelském řetězci.
- **Určit dodavatele poslední instance** v případě odchodu dodavatele z trhu nebo jeho selhání.
- Dále posílit úlohu spotřebitelů na trhu s energií tím, že přispějí ke zlepšení odezvy na straně poptávky, a rozvíjet samozásobení prostřednictvím individuálních **opatření v rámci energie z obnovitelných zdrojů a energetických komunit**.

3.2.3. Zvýšení investic do energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti

Větrná a solární energie mají téměř nulové variabilní náklady. Když bude **v energetickém systému více energie z obnovitelných zdrojů**, budou nejdražší fosilní paliva vytlačena z trhu. Pokud v soustavě každý rok poroste počet hodin elektřiny z obnovitelných zdrojů, bude možné uspokojit veškerou poptávku a celkové ceny se budou blížit nule, či budou dokonce záporné³⁰. Celkově převládá názor odborníků, že pokud ostatní podmínky zůstanou stejné,

³⁰ Pokud některé neflexibilní elektrárny musí i přes záporné ceny pokračovat ve výrobě.

větší množství energie z obnovitelných zdrojů vede k nižším velkoobchodním tržním cenám.³¹

Podíváme-li se na trhy s elektřinou v širších souvislostech, v posledních letech se celkové náklady na řadu technologií využívajících obnovitelné zdroje dramaticky snížily. Například náklady na elektřinu z velkoplošných solárních fotovoltaických zařízení klesly mezi lety 2010 a 2020 o 85 %³². Obnovitelné zdroje energie jsou již dnes v mnoha odvětvích a pro mnohé účely nejlevnější formou energie a spotřebitelé by mohli v mnoha případech snížit své účty za energii tím, že přejdou na energii z obnovitelných zdrojů. To platí nejen pro průmysl a služby, ale také pro domácnosti, které mohou například investovat do solárních fotovoltaických panelů, tepelných čerpadel, solárních tepelných zařízení nebo pokročilých kotlů na biomasu, a tím snížit své účty za elektřinu a vytápění.

Za tímto účelem by členské státy měly **urychlit vydávání povolení** tím, že omezí zdoluhavé a složité povoloovací postupy, které jsou jednou z největších překážek rozvoje a zavádění infrastruktury pro čistou energii. Podpora vlastní spotřeby energie z obnovitelných zdrojů a společenství pro obnovitelné zdroje by mohla rovněž pomoci domácnostem využívat výhod levnějších obnovitelných zdrojů energie. Dalším rozhodujícím faktorem úspěchu pro rychlejší zavádění obnovitelných zdrojů energie je zvýšení výroby zařízení pro obnovitelné zdroje energie.

Nové technologie a digitalizace poskytují nové možnosti flexibility na straně poptávky. Komise počátkem roku 2022 zahájí práci na **kodexu sítě** s cílem odstranit regulační překážky bránící rozvoji flexibility na straně poptávky.

Energetická účinnost snižuje spotřebu energie, a tím i náklady na energii, ale vyžaduje investice. Řeší jednu z hlavních příčin energetické chudoby, zejména zlepšením energetické náročnosti budov a spotřebičů. Komise rovněž předloží návrh na **zlepšení energetické náročnosti evropského fondu budov**. Díky některým renovačním opatřením zaměřeným na sociální bydlení a novým pravidlům pro země EU pro měření a monitorování údajů týkajících se těch, kteří mají potíže s placením účtů za energii, tato pravidla pro renovace budov pomohou bojovat proti energetické chudobě.

Na úrovni EU se zvýšily investice do ekologické transformace. Víceletý finanční rámec na období 2021–2027 posílený nástrojem NextGenerationEU jsou hlavními nástroji pro rychlé oživení a ekologickou a digitální transformaci, jež nasměruje naše hospodářství na cestu udržitelného růstu. Pro 22 plánů schválených Komisí v rámci **Nástroje pro oživení a odolnost** bylo přiděleno 177 miliard EUR na investice související s klimatem³³.

³¹ Odhaduje se například, že nárůst elektřiny z obnovitelných zdrojů za stejných podmínek vedl v Německu v období 2008–2015 k 24% snížení spotových cen elektřiny a ve Švédsku v období 2010–2015 k 35% snížení (Hirth, 2018).

³² IRENA, *Power Generation Costs in 2020*.

³³ Vykázané výdaje na Nástroj pro oživení a odolnost jsou odhady Komise, které vycházejí z údajů o sledování klimatu zveřejněných v rámci analýz Komise týkajících se plánů pro oživení a odolnost. Vykázaná částka pokrývá 22 vnitrostátních plánů pro oživení a odolnost, které Komise posoudila a schválila do 5. října. Bude se vyvíjet s tím, jak budou posuzovány další plány.

Větší a integrovanější trhy s přeshraniční infrastrukturou navíc poskytují spotřebitelům lepší podmínky. Úplné a účinné fyzické **propojení** se sousedními trhy, přeshraniční přístup pro nové dodavatele podpoří hospodářskou soutěž a zajistí dodávky elektřiny za co nejkonkurenčnější ceny. Členské státy by měly na základě **projektů společného zájmu** i nadále podporovat investice do transevropských sítí s cílem posílit hospodářskou soutěž a zabránit omezování³⁴. Patří sem propojovací vedení, odstraňování vnitrostátních problematických míst, skladování a zvýšení inteligence přenosových a distribučních sítí. Komise bude spolu s členskými státy pracovat na nezbytných opatřeních, aby do roku 2030 bylo dosaženo cíle propojení elektrických sítí v rozsahu nejméně 15 %, a to v souladu se závěry Evropské rady z října 2014³⁵.

Komise nedávno navrhla přezkoumat **Pokyny pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky** s cílem rozšířit možnosti členských států poskytovat finanční podporu na ochranu klimatu a dekarbonizaci celého hospodářství. Nová pravidla, která mají vstoupit v platnost příští rok, omezí využívání fosilních paliv, zabrání uvíznutí aktiv a umožní zavedení systémů na financování nových technologií, jako je skladování a vodík z obnovitelných zdrojů a usnadní financování opatření v oblasti energetické účinnosti.

Členské státy by měly:

- Urychlit **aukce energie z obnovitelných zdrojů** a zajistit rychlé a úplné provedení příslušných investic v rámci **Fondu na podporu oživení a odolnosti**.
- **Urychlit vydávání povolení** tím, že omezí zdoluhavé a složité povoloovací postupy, které jsou jednou z největších překážek rozvoje a zavádění infrastruktury pro čistou energii.
- **Urychlit výrobu zařízení pro energii z obnovitelných zdrojů**, což je dalším rozhodujícím faktorem úspěchu pro zvýšení zavádění energie z obnovitelných zdrojů.
- **Zvýšit investice do energetické účinnosti a energetické náročnosti budov**, což snižuje spotřebu energie a náklady na energii a snižuje tlak na trhy s energií.
- **Zvýšit investice do transevropských sítí**, aby se zabránilo omezování dodávek do sítě, a to na základě projektů společného zájmu. Patří sem propojovací vedení, odstraňování vnitrostátních problematických míst, skladování a zvýšení inteligence přenosových a distribučních sítí.

Komise:

- **V roce 2022 vydá pokyny k urychlení povolovacích postupů** pro energie z obnovitelných zdrojů a bude nadále úzce spolupracovat s vnitrostátními správci s cílem určit osvědčené postupy a vzájemně si je vyměňovat.
- Počátkem roku 2022 zahájí práci na vypracování kodexu sítě pro flexibilitu na straně poptávky.
- Dokončí revizi **Pokynů pro státní podporu v oblasti životního prostředí a**

³⁴ https://ec.europa.eu/energy/topics/infrastructure/projects-common-interest_en

³⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-169-2014-INIT/cs/pdf>

energetiky s cílem usnadnit dosažení Zelené dohody pro Evropu s nejnižšími náklady, přičemž usnadní investice do energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie.

- Bude nadále pomáhat členským státům, aby co nejlépe využívaly finanční zdroje, které jsou k dispozici v rozpočtu EU a programu NextGenerationEU.

4. Závěr

Opatření popsaná v tomto sdělení mají za cíl reagovat na současný prudký nárůst cen energií a přispějí k dosažení sociálně spravedlivé a udržitelné transformace energetiky. Komise bude situaci v nadcházejících měsících pozorně sledovat.

Členské státy mohou jednat a již přijímají řadu opatření souvisejících se zdaněním, přímou podporou příjmů a dalšími přesně zaměřenými a časově omezenými opatřeními s cílem poskytnout krátkodobou úlevu těm, kteří se potýkají s problémy prudkého nárůstu cen. Na úrovni EU lze ve střednědobém horizontu provést řadu dalších opatření týkajících se skladování, integrace trhu a energetických komunit s cílem zajistit odolnější trhy s energií, lepší připravenost na volatilitu a výzvy spojené s transformací. Pokrok v oblasti energetické účinnosti a opatření na modernizaci energetického systému sníží v dlouhodobém horizontu účty za energii.

Evropská politika v oblasti energetiky, životního prostředí a klimatu, finanční prostředky dostupné prostřednictvím různých programů EU, jakož i nedávné návrhy Komise nazvané „Fit for 55“ jsou koncipovány tak, aby v dlouhodobém horizontu vytvořily udržitelné odvětví energetiky. Evropská unie je pevně odhodlána přejít na klimatickou neutralitu a dekarbonizovat energetický systém tím, že nahradí fosilní paliva obnovitelnou energií, a tím omezí naši závislost na dovozu energie.

Jasně závazky investovat do klimaticky neutrálních energetických řešení ve všech členských státech pomohou snížit kolísavost cen energie a nerovnováhu v nabídce energie a poptávce po energii způsobenou pohyby mezinárodních cen fosilních paliv a dalšími vnějšími faktory. Mají zásadní význam pro udržení cenově dostupné energie pro všechny spotřebitele.

Úspěšná ekologická transformace povede nejen k přechodu na čistou energii, ale také k větší energetické účinnosti a odlišnému využívání. Závazek EU výrazně snížit emise skleníkových plynů a spotřebu fosilních paliv je plně potvrzen nedávnými událostmi. Opatření je třeba urychlit, a to jak na straně regulace, tak na straně investic. **Přechod na čistou energii je nejlepší pojistkou proti cenovým šokům podobným těm, kterým dnes EU čelí.** Je proto na čase jednat rychleji.